

Näringsdepartementet
Registrator
Håkan Hillefors
Henrietta Schöenstern
103 33 STOCKHOLM

13 april 2018

Diarienum: N 2017/07438FF

REMISSVAR: "ETT LAND ATT BESÖKA" (SOU 2017:95)

Hela Sverige ska leva har tagit del av utredningen "Ett land att besöka" och har fått möjlighet att ge synpunkter på dess innehåll, varför vi vill framföra följande kommentarer.

Om Hela Sverige ska leva

Vi bygger en modern folkrörelse som organiserar dem som är med i dag och som tilltalar nya målgrupper som är intresserade av att hela Sverige ska leva. Vårt mål är enkelt: Hela Sverige ska leva och bli ett land i balans.

Basen i Hela Sverige ska levas organisation är de lokala utvecklingsgrupperna som arbetar demokratiskt inom ett visst område. Vi har drygt 5 000 lokala utvecklingsgrupper som medlemmar och vi arbetar för deras behov och önskemål. Dessa lokala utvecklingsgrupper är främst byalag, samhällsföreningar och intresseföreningar. Men eftersom intresset för lokal utveckling kan uppstå i vilken förening som helst, så har vi även hembygdsföreningar, lokala idrottsföreningar, omställningsgrupper och andra som medlemmar. Det gemensamma för dem är att de arbetar med landsbygdsutveckling på lokal nivå i sina bygder. Hela Sverige har även ett drygt fyrtiotal nationella medlemsorganisationer.

Utredningen

Vi välkomnar utredningens analys och förslag. Den har en gedigen och viktig sammanställning av befintlig statistik över besöksnäringen som grund för sitt arbete och sina förslag. Våra kommentarer och synpunkter fokuserar på några delar i utredningen som vi anser särskilt viktiga.

Vi värdesätter att utredningen genomgående har ett perspektiv som ser besöksnäringen som en viktig del för både landsbygd och stad. Utredningen använder ordet ”stad” men det saknar juridiskt begrepp, även om det används allmänt. Ordet bör förstås som ”tätort”, vilket ofta används i andra utredningar för att undvika att det bara blir de största orterna som inkluderas i beskrivningar.

Utredningen visar att landsbygden är central och mycket viktig för besöksnäringens utveckling. Det innebär dock att landsbygdsatsningar på exempelvis service, infrastruktur och kompetensförsörjning borde bli än viktigare och prioriteras av regeringen. Detta belystes också av landsbygdsutredningen.

Vi stödjer förslaget att regeringen ska ta fram en nationell strategi för turism och en växande besöksnäring. Om en plattform införs för hur politiken ska utformas anser vi att den också utöver de som representerar offentliga sektorer, borde ha någon form av representation från relevanta organisationer i det civila samhället. Det gäller också om man inrättar det som utredningen föreslår, ett nationellt besöksnäringensforum. Alternativet skulle kunna vara att regeringen utnyttjar ett så kallat SAK-råd för att i processen ha en dialog med relevanta delar av det civila samhället.

Under avsnittet ”Besöksnäringen – en del av ett hållbart samhällsbygge” föreslår utredningen att regeringen ger Tillväxtverket utvidgade instruktioner. Vi delar den uppfattningen och vill särskilt stödja att Tillväxtverket får uppdrag och resurser för pilotsatsningen Hållbar destinationsutveckling genom samarbete mellan landsbygd och stad. Utredningen anger att denna satsning är det mest ekonomiskt omfattande förslaget i utredningen, och kan uppgå till 30 miljoner kronor. Vi uppskattar att utredningen anger att man vill involvera inte bara företag, offentliga aktörer utan också ideella aktörer i konkreta insatser för gemensam utveckling.

Utredningen föreslår att Länsstyrelsen i Stockholm får ett särskilt uppdrag för arbetet med turism och besöksnäring i Stockholms län. Utredningen anger att Stockholms länsstyrelse uppmärksammat utredningen på behovet av en starkare regional samverkan och att Stockholms län ofta hamnar utanför olika typer av nationell samverkan. Stockholm har naturligtvis stor attraktivitet för turism och besöksnäring, men ska man vara konsekvent med att det handlar om en samverkan mellan landsbygd och stad borde det tydliggöras för Stockholms länsstyrelse att uppdraget också ska ta hänsyn till hur samverkan kan ske mellan landsbygder i hela landet.

Utredningen berör hållbarhet och Agenda 2030-målen. Det kan finnas motstridiga mål mellan en växande besöksnäring och målen och klimatmålen i Agenda 2030. Men med en medveten satsning på hållbarhet kan detta minimeras och med tiden undvikas. Utredningen framhåller att landsbygdsutveckling i hög grad handlar om att skapa förutsättningar för att ta tillvara och realisera landsbygders potential och utvecklingsmöjligheter inte minst ur ett ekonomiskt hållbart perspektiv.

Utredningen skriver om ”smart samhällsbyggnad”. Ordet ”smart” har ju blivit ett lite populärt tilläggsord, både på vår nationella nivå och i olika EU-förslag. I Sverige talar vi enligt utredningen om ”smarta städer”, medan man enligt utredningen inte hittar någon motsvarande definition för landsbygdsutveckling. Kan så vara, men från vår sida vet vi att landsbygden och landsbygdsutveckling i sig är ”smart” i betydelsen: skicklig, listig, slipad, fiffig, klipsk, klok, förslagen och driven. Landsbygder har på sitt eget sätt hittat många vägar att ta sitt eget ansvar för sin utveckling. Hur hade vi annars överlevt?

Utredningen har i avsnitt 4.6 om turism och besöksnäring i landsbygder många förtjänstfulla skrivningar som vi stödjer. Liksom i avsnitt 4.9 om besöksnäringen som länk mellan stad och landsbygd. Vi stödjer skrivningarna i avsnitten och dess förslag att det behövs mer kunskap om kopplingen mellan besöksnäringen i städer och landsbygder. Förslaget är dock inte konkret och vi uppmanar regeringen att ge relevant myndighet/organ/organisation konkreta uppdrag.

I avsnitt 6 om kompetensförsörjning ger utredningen förslaget att Tillväxtverket får olika uppdrag. Vi stödjer det. Hela Sverige ska leva Uppsala län har haft ett samarbete med Uppsala Universitet – centret för innovation just med fokus på aktiva företagare inom besöksnäringen för att se vilka behov och åtgärder som behövs. Det arbetet fortsätter, och kan också ses som en del i det utredningen skriver om innovation i besöksnäringen.

Vi stödjer förslagen med fokus på delningsekonomin och de uppdrag utredningen vill ge till några myndigheter så att det säkerställs att besöksnäring och turism inkluderas. Vi stödjer också förslagen under avsnittet om kompetensförsörjning.

I avsnitt 6.4.2 skriver utredningen om förutsättningar och behov av stöd för att anställa nyanlända inom besöksnäringen. För Hela Sverige ska leva är integrationsfrågorna mycket viktiga. Våra lokala grupper har i många fall tagit egna initiativ både för att välkomna och på olika sätt hjälpa till med att integrera nyanlända i lokalsamhället. Detta har inte direkt underlättats av Migrationsverkets omflyttningar. Vi hade gärna sett att utredningen här kommit med mer konkreta förslag.

Under avsnittet trafikutbud och transporter tar utredningen upp komplexiteten i olika biljettsystem, mellan privata aktörer, kommunala, regionala och offentliga. Detta motverkar och begränsar sannolikt möjligheterna att bygga ihop land och stad i besöksnäringen. Utredningen refererar till Samtrafikens biljett- och betalprojekt och samverkansprogrammet Nästa generations resor och transporter. Man behöver inte vara utländsk besökare för att märka av svårigheterna med resor med olika nationella, regionala och lokala operatörer. Arbetet med ett förenklat och ett gemensamt eller synkroniserat system borde ges en hög prioritet för att resor ska underlättas i hela landet och även underlätta för landsbygder att utveckla besöksnäringen.

Utredningen skriver under avsnittet om naturturism om Skogsstyrelsens uppgifter och nämner den utredning som nyligen överlämnades av myndigheten om skogens sociala värden. Skogsstyrelsens utredning är i sig intressant med mycket fakta, men man får också känslan av att tätorten är härskare och den tätortsnära miljön tjänare som finns till för tätortens behov. Allemansrätten ger stor möjlighet för alla att utnyttja skogens sociala värden. Mellan 40 och 50 procent av den tätortsnära skogen är privatägd, och det bör framhållas även här att landsbygden måste få använda de naturresurser som ger jobb och sysselsättning också i tätortsnära områden.

Vi stödjer att Naturvårdsverket får i uppdrag att efter samråd genomföra informationsinsatser om allemansrätten. Det samrådet bör inte bara inkludera branschorganisationer inom besöksnäringen utan också jord- och skogsbrukets organisationer.

Utredningen ger också olika myndigheter uppdrag inom kulturturism. Kultur i sig är viktigt för att göra landsbygden attraktiv som plats, och det är även en av vår organisations prioriterade frågor. Utredningen noterar att kulturarvs- och kulturmiljöbaserade aktiviteter är kopplat till den ideella sektorn. Våra många bygdestämmor runt om i landet med traditionellt hantverk, uppvisningar av gamla traditioner och musik drar ofta tusentals besökare till sig och både bjuder in och lockar internationella gäster. Vi delar utredningens skrivningar om att det finns ett stort behov av att synliggöra detta ideella arbete. Vi vill dock framhålla att det många gånger är en utmaning att få fram de ideella krafter som behövs. Det borde övervägas hur ekonomiska resurser kan tillföras för att stimulera och stödja detta ideella arbete. Vi uppskattar att utredningen också ser förslagen som en väg att få positiva effekter för integration och att det kan bidra till ett inkluderande samhälle.

I kapitlet Måltidsturism skriver utredningen att regelbördan slår extra hårt mot de företag som är kreativa mångsysslare, vilket är utmärkande för många av de företag inom måltidsturism som är besöksmål. Vi känner väl till utmaningarna med de regelsystem som är utformade som stuprörsmoeller, varför en översyn och förenkling är helt nödvändigt på alla nivåer. Även om utredningen uppmanar regeringen att växla upp arbetet med att förenkla för företag i besöksnäringen hade vi hade velat se konkreta förslag.

Avslutningsvis ser vi att de hinder och utvecklingsområden som lyfts fram i utredningen är i många fall desamma som är centrala inom landsbygdsutvecklingen och som är centrala för småföretagarna.

Vi saknar i utredningen ett kostnadsperspektiv för kommuner när det gäller hur naturturismen kan utvecklas. Många attraktiva naturmiljöer behöver göras tillgängliga för att kunna erbjudas besökaren. Det finns insatser som kräver samverkan mellan kommuner. En del arbete som rör vandringsleder, cykelvägar, röjning av vattendrag för kanoter och annat måste skötas över kommungränserna om det ska gå att behålla eller utveckla ett sammanhängande område. Vi hade velat se detta belyst utifrån hur små landsbygdskommuner ska ha ekonomiska resurser för att göra det. Vi hade velat se att staten kunde gå in med ekonomiska incitament för att stödja detta.

Staffan Nilsson

Ordförande Hela Sverige ska leva

Terese Bengard

Verksamhetschef Hela Sverige ska leva